

Uz brojne izložbe i projekte, likovna 2009. nametnula je aktualizaciju performansa

SVEPRISUTNI PERFORMANSI

Uz već ustaljene festivale performansa, jesen nam je donijela novi festival izvedbenih umjetnosti »Perforacije« održan u Dubrovniku i Zagrebu

Ponovno uprizorenje kultnog performansa Toma Gotovca »Zagrebe, volim te« u izvedbi Milivoja Beadera

Kraj godine vrijeme je za osvrtanje i prilika za rezimiranje. Pogledamo li unazad u likovnu 2009. dobit ćemo sliku od koje nećemo baš ostati bez daha, ali sa zanimljivim akcentima i barem dva događaja koji po značaju premašuju sintagmu »događaj godine«.

U Zagrebu smo imali prilike vidjeti nekoliko retrospektiva: u Umjetničkom paviljonu, u organizaciji Moderne galerije, retrospektivu Ante Jerkovića, prerano preminulog umjetnika, kustosa Zdenka Rusa; u Gliptoteci HAZU Leonida Kovač je postavila retrospektivu Gorkija Žuvele problematizirajući svojim postavom i sam format ovakve izložbe. Velika retrospektiva Joze Kijakovića s opusom kojega smo prvi put imali prilike vidjeti u cijelosti autorice Petre Senjanović još se uvijek održava u Galeriji Klovičevi Dvori. Ista je galerija, ovih dana otvorila vrata Ivici Bednjancu, strip crtaču, ilustratoru i grafičaru. A kraj godine dočekuje i s izložbom »Zagovori svetom Tripunu / Blago Kotorske biskupije. No, najveći projekt ove kuće realiziran u suradnji s Ministarstvom kulture bila je izložba »Slavonija, Baranja i Srijem – vrela europske civilizacije«.

Iznizale su se i redovne trijenalne i godišnje manifestacije. Trijenala grafike i kiparstva, Salon arhitekture i onaj posvećen primijenjenim umjetnostima. Trijenale kiparstva s reduciranim brojem izlagača odrazio je krizno stanje u kiparstvu i spremnost Ocjenjivačkog suda Trijenala da to i pokaže.

Salon primijenjenih umjetnosti pod nazivom »Antidizajn/trajne alternative« u koncepciji Silve Kalčić održao se u garaži na Kvaternikovom trgu koja, uglavnom nenasanjana automobilima, postaje novi povremeni zlozbini prostor. Problem trga oduzetog građanima tematizirao je mladi umjetnik Božidar Katić radom za koji je dobio nagradu, ali kojega nije uspio realizirati. On je naime na praznoj plohi trga htio projicirati siluete dječjeg igrališta izrezane u tapisonu i popraćene odgovarajućim zvučnim zapisom, ali za to zbog potpuno novog pločenja nije dobio dozvolu.

»Narančasti pas«

Moglo bi se nabrajati izložbe i projekte, no pokušamo li se sveobuhvatnim pogledom osvrnuti na godinu što izmiče nametnut će nam se kao dominantna aktualizacija performansa. Uz već ustaljene festivale performansa kao što su Dani hrvatskog performansa u Varaždinu, ove godine konceptijski proširen suvremenim plesom, Štaglinac Vlaste Delimar, Dani otvorenog performansa Dopust u Splitu i Performans art u Osijeku, jesen nam je donijela novi festival izvedbenih umjetnosti »Perforacije« održan u Dubrovniku i Zagrebu s tridesetak plesnih i kazališnih izvedbi i performansa.

Prije toga izvedbene su se umjetnosti susrele, stopile i pretopile na 15. konferenciji

Izložba godine – »Od Klovića i Rembrandta do Warhola i Picelja« u MUO-u

Vlasta Delimar izvodi performans u Štaglincu

strukovne mreže Performans Studies International koja je u lipnju okupila svjetske stručnjake, teoretičare i izvođače performativnih umjetnosti. Tema je bila Misperformance/ kriva izvedba: neuspjeh, neprilagodjenost, krivo čitanje. U isto vrijeme, polazeći također od greške, u organizaciji »Kontejnera« Biroa suvremene umjetničke prakse uprizoren je niz hrvatskih performansa pod naslovom »Narančasti pas i druge priče (još bolje od stvarnosti)«.

Izostanak napisane povijesti performansa u Hrvatskoj, kustosice »Kontejnera« namjestile su predstavom u kojoj su glumci igrali umjetnike ponavljajući njihove performanse u konstruiranom okruženju predstave. Iako su se vodile mogućnošću stvaranja narativa povijesti performansa, povijest koju su ispričale je selektivna, možda i netočna, oslonjena na fotografije, kataloge, prepričavanja i sjećanja. Respektirajući grešku kao mogući početak, autorice koncepcije dale su legitimitet i onim značenjima koja proizlaze iz krivog čitanja. Nadalje, projekt se oslanja na praksu re-enactment, ponovnog uprizorenja umjetničkog akta koji je po svojoj prirodi vezan uz konkretni pro-

stor i vrijeme pa time zadržava ekskluzivnost neponovljivosti što strategija re-enactment dovodi u pitanje. Aktualnost teme potvrđuje i gotovo istovremeno održavanje izložbe i okruglog stola »RE:akt! Re-construction, Re-enactment, Re-reporting« kustosa Domenica Quarante u Muzeju moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci.

Mimo »Narančastog psa« i raznih festivala, performansi su bili sveprisutni. Vlasta Delimar ponovila je performans »Taktilna komunikacija« koju je prije 30 godina izvela sa Željkom Jermanom, Oliver Frlić rekonstruirao je Gotovčevu »Akciju 100« iz 1979., a Slaven Tolj je u okviru »Operacije: grad« parafrazirao antologijski Gotovčev performans »Volim Zagreb« sat vremena šćući centrom Zagreba s motorističkom kacigom na glavi kakvu je imao Pukanićev ubojica itd.

Dva bijenala

Godinu su obilježila i dva bijenala. Izbor naših predstavnika za Bijenale u Veneciji Nikole Koydla, Zoltana Novaka i Matka Vekića izazvao je tiho negodovanje među likovnjacima. Priču je dodatno začinio Nikola Koydl izjavom da i nije neka čast sudjelovati na tom bijenalu. Drugi je Istambulski bijenale kojega su kurirale kustosice kolektiva »WHW« Ivet Čurlin, Nataša Ilić, Ana Dević i Sabina Sabolović. Svoju su koncepciju bazirale na Brechtovom songu iz »Opere za tri groša« »What keeps mankind alive?« odnosno »Od čega čovjek živi?« dok su godišnji program Galerije Nova koncipirale slijedeći istambulski, pretvorivši zagrebačku galeriju u svojevrsni radni ili popratni prostor bijenala. Od hrvatskih autora na Bijenalu su sudjelovali Mladen Stilinović, Sanja Iveković, David Maljković, Igor Grubić, Vlatka Horvat i Siniša Labrović.

Na koncu ovaj se pregled ne može završiti bez spomena izložbe »Od Klovića i Rembrandta do Warhola i Picelja« u Muzeju za umjetnost i obrt, proglašene izložbom godine i prije otvorenja i to ne bez pokrića. Radi se o fundusu iz fascinantne Grafičke zbirke Nacionalne sveučilišne knjižnice koja je prvi put predstavljena javnosti.

Događaj koji po važnosti svakako premašuje okvire jedne godine je otvorenje novoobnovljene Galerije umjetnina u Splitu na što se čekalo više od 70 godina. Galerija ima više od 3200 umjetnina kojim obuhvaća razdoblje od 14. stoljeća do danas. I naravno, apsolutno nenadmašeno po značaju je otvorenje Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu. Muzej oko kojega su se nizale spletke i natezanja, čija se zgrada zidala desetak godina, u koji je utrošeno 450 milijuna kuna konačno je otvoren. Moguće primjedbe na propuste u organizaciji otvorenja ili na koncepciju postava, na to da li se nešto nalazi na ovom ili onom zidu u ovom su trenutku zanemarive u odnosu na činjenicu da je pedesetak godina živog umjetničkog stvaranja, čitava epoha, konačno prezentirana i saglediva s jednog mjesta. Novi muzej morao bi postati polazište za edukaciju i odgajanje mladih, mjesto za oštrenje kritičkog mišljenja. Da li će u tom smislu zaživjeti, vidjet ćemo.

Irena BEKIĆ

Hrvatski predstavnici za Bijenale u Veneciji – Nikola Koydl, Zoltan Novak i Matko Vekić